

פירול ואלריה

את עליית השכר. תוספת היוקר נקברה, פחות או יותר. ה' עובדים, החוששים מפני האבטלה, שותקים.

אבל אם תהיה לפתע עליית מחירים דוהרת, מי יעמוד בפני הדרושה לעליית השכר?

הכלכלן יוכל לתבוע, בשלהי אולימפיא, כי "אסור להיכנע למפעלים." אבל מזכיר מפא"י באשדוד ישלח מיברקי אסי"א"ר אס למזכירות מפלגתו בתל-אביב. מישהו ינפץ לו את ה' שמשות. מישהו יארגן הפגנה. מפ"ם תעלה על הגל, מחשש פן תאבד את שארית קולותיה. עסקני מפא"י ייבהלו מהצ' לחת מפ"ם, ויארגנו הפגנה משלהם.

המישטר כולו ותכניו.
מישטר דיקטטורי יכול היה, אולי, לעמוד בלחץ זה. הוא היה פותח מחנה-רכיז בגלילי, ומעביר לשם את כארגני ההפגנות, אחרי טיפול במרתפי שדות-הבטחון-הכלכלי ביפו. במישטר דמוקרטי דינאמי, בו יש קשר חי בין הנהגה בעלת-מעוף ובין ההמונים, יתכן ואפשר היה לרתום את ה' המונים למיבצע. להלהיב אותם בדוגמה אישית של המנ' היגים, להגיד להם את האמת על המצב, וליצור אחירה של מיבצע קולקטיבי להבראה לאומית.

אך בארץ אין דיקטטורה, וגם דמוקרטיה דינאמית אין. יש מה שיש — הנהגה פיאוורלית של עסקני-מפלגות עייפים, המתחלקים בשלל. הנהגה זו לא תשכנע איש — כי אין לה תוכנית, אין לה מעוף ואין לה נקיין-הכפיים הדרושים כדי לשמש מופת. הנהגה זו לא תשכנע איש שעליו להודיר את רמת-המחיה שלו ברבע או בשלוש, לי וותר על צורכי משפחתו, על נעליים לבתו ועל ילקוט חדש לבנו.

★ ★ ★

יש כלכלנים המכנים זאת, ושנומה להם שאפשר להתגבר על מיכשול אנושי זה.
הם אומרים כך: בהדאי, השכר יסתר לעלות. אבל הוא לא יעלה באותה מידה כמו שער הדולאר. אם שער הדולאר יעלה ב-50%, והשכר רק ב-25%, עדיין יישאר פער של 25%. שיעניק לתעשיית-ייצור רבות את הריחיות הדרושה לייצוא. אבל הפוליטיקאים אינם רוצים להסתכן. הם הצליחו בקושי להאט את עליית המחירים. הם הצליחו לקבור את תוספת-היוקר. הם אינם רוצים להתגרות בגורל.

כלכלנים אחרים אימרים: מה הדאגה? יש אבטלה. אפשר להגדיל אותה. כל עוד ישנה אבטלה, לא יפתחו הפועלים את הפה. הם יסבלו וישתקו גם כשיירד שכרם הממשי, בי הם פחדים מפני האבטלה שתביא אסון על משפחותיהם. הפוליטיקאים אינם פחות ציניים מן הכלכלנים, ואולי אף יותר. אבל הם יודעים כי הגישה הצינית אינה גישה מציאו'רית, ביחסים עם בני-אדם.

הם יודעים שבאיזה שהוא מקום יש גבול לסבלנות של בני-אנוש — וכי כאחד הימים עלולים בני קריית-גת וקריית-שמונה לקום בצורה שתעמיד בצל את זכרונות ואדיס-אלוב.

★ ★ ★

הו המצב כרגע, ולכן היה הרבה מן הגיחוך בהיס' טריה — הספונטאנית או המפוברקת — שהציפה ביום השישי האחרון את חוגי הכלכלה בארץ. מישהם כוודאי עשו מיליונים בהתפרצות היסטורית זו.

אין פירוש הדבר כי הפוליטיקאים ותמידו בדעתם, וכי הכלכלנים לא ינצחו בסופו של דבר. זה תלוי בהרבה, "אם".

אם תחשדנה מפא"י ואחרות-העבודה, ואם תישבר מפ"ם סופית ככוח פוליטי בעל-עקרונות, ואם אפשר לחסל כל אופוזיציה יעילה בהסתדרות ובכנסת, ואם תתייש הממ' שלה מכל דרך אחרת, ואם תיווצר אחירה ציבורית מת אימה — יכול הדבר להשתנות.

לא ערבי-בחירות, כי בשנה-שנתיים האחרונות לפני הבחי'רות יש צורך לזרוק כסף לרחוב וליצור אחירה מלאכותית של גאות ושובע. זה לא יהיה הזמן המתאים לעליית-מחירים תוך הקפאת השכר.

המועד האחרון יהיה, כמו בפעם שעברה, שנה וחצי לפני הבחירות. לומר: אביב 1968. והמועד הראשון יהיה חורף 1967.

זה לא מוכרח לקרות. אבל זה יכול לקרות — פשוט מפני שאין למישטר הקיים פיתרון אחר כלשהו.

וכאשר האריה רעב מאד — מי יודע, אולי יאכל אפילו עשב.

כדי להתגונן. מדינות העולם, שלמדו כי צריכים להיות ב' צחא, מבינות כיום כי תוהו-ובוהו כזה אינו כדאי לאיש. אולם כלל זה אינו חל על ישראל. ישראל היא יהודה כה קטנטנה, עד כי אין בכוחה להשפיע, במעשיה, על הכלכלה העולמית. מדינות העולם כוודאי יסלחו לה אם תרצה לשפר את מצבה האומלל עלידי שינוי שרירותי של שער הלירה.

מכאן, שמבחינה כלכלית מופשטת פחות הוא פיתרון אידיאלי.

ובכלכלן מיקצועי פשוט אינו יכול לתפוס מדוע מתנגדים לכך עמי-הארצות במשרדי הממשלה. הוא היה רוצה לשלוח

אשכול: מן הפח אל הפיחות

את כולם לקורס בסיסי בתורת-הכלכלה, או להכריחם לקרוא את ספרי הפרופסור במואסון. **ובל אחר מהו הושב בלבו: "הלוואי ויכולתי לסלק את כל הבורים האלה, ולקחת את הכל' כלה לידיים — ותראו אז מה יקרה!"**

★ ★ ★

ה צרה היא שהפוליטיקאי (ובכלל זה הפקיד הבכיר) סבור כי הוא יודע בדיוק מה יקרה. יקרה כלהלן: ברגע ששער הלירה יופחת לחמישית הדולאר, יעלו כל המחירים. כי כל דבר המיובא מחו"ל, שעלה לפני הפיחות שלוש ל"י, יעלה אחרי הפיחות חמש ל"י. ומכיון שאין לך כמעט דבר שאינו מיובא, או שאינו מכיל חומר-גלם מיובא, החל בבנוי למכונית וכלה בחיטה ללחם — כל המחירים יעלו.

ברגע שיעלו כל המחירים — יווכחו העובדים לדעת כי משכורתם שווה רק שני שלישים ממה שהיתה שווה אתמול. הם ידרשו, בצדק, להתאים את השכר שלהם למחירים החדשים.

כל עוד עליית-המחירים היא אישית, כמו היום, מצליחה הממשלה — בעזרת ההסתדרות, מפ"ם והמישטרה — לבלום

ה י יכול היה להיות סימפוזיון מרתק, במועדון של קרילוב או בעוגי-שבת של להפונטיין.

הנושא להיכוח: התפרט האידיאלי לארוחת-צהריים. **המשתתפים: פיל מכאן, אריה מכאן.**

הפיל ידבר בלהט על אי-המוסריות שבטריפת חיות, ועל הטעם העדין של צמחים שונים. האריה ילעג לצמחונים, ויר' חיב את הדיבור על הערך התזונתי של מאכלי-בשר.

זה עשוי להיות מעניין מאד. אבל לא תיתכן שום הסכמה בין שני המרצים הנכבדים — כי הטבע צייד אותם בשתי מערכות שונות של תיאבון ועיכול.

כזה, בערך, כל ויכוח ענייני בין כלכלנים מכאן ופוליטיקאים מכאן.

★ ★ ★

כלכלנים חיים בעולם משלהם. אין זה עולם בלתי מציאותי, חלילה. הוא מציאותי בהחלט.

מחזור המטבע, ההכנסה הלאומית הגולמית, עלות הייצור, מאזן התשלומים — כל אלה קיימים במציאות.

אולם הכלכלן, הזומר אותם מספרים והעוסק בהם בסטטיסטיקות, נוטה להתייחס אליהם כאל נתונים מופשטים.

הוא עלול לשכוח, תוך כדי כך, כי מחזור המטבע הוא משהו העובר בכיטיהם של בני-אדם, כי ההכנסה הלאומית מורכבת מהכנסתם של הרבה-הרבה אנשים קטנים, וכי מאזן התשלומים תלוי בקניותיהם, בתשוקותיהם ובשגעותיהם.

לכן מזלזל הכלכלן בפוליטיקאי, שהוא בעיניו (בצדק) בור גמור, וגם שקרן ורמאי. אחרת, איך אפשר להסביר כי הפוליטיקאי מתעלם מן הפתרונות הנכונים, הסבירים והמחושבים?

היטב, המוצגים לו עלידי הכלכלן? הפוליטיקאי, לעומת זאת, חי בעולם משלו. עולם מציאותי — ואולי יותר מדי מציאותי.

זהו עולם המורכב, בעיקרו, מבחורים. וגם מאגודות מקצועיות, סיעות-כנסת, קבוצות לחץ כלכליות, תורמים גלויים ומוסווים.

הפוליטיקאי בז לכלכלן. הוא מאמין (בצדק) כי הכלכלן חי על היות, וכי הירח מכוסה בסטטיסטיקות; שאין לו מושג איך נראים הדברים באמת, בעולמם של בני-אדם.

ואחד הפוליטיקאים המפולפלים ביותר, דויד בן-גוריון, אמר פעם: "לא קיים מדע כלכלי."

★ ★ ★

יגור מהותי זה בין הפיל הכלכלי והאריה הפוליטי בא לידי גילוי חותך בסימפוזיון הלאומי הנוכחי על ה' פיחות, ההושב כהורגה לאורגיה וכוהנולית.

הכלכלנים דוגלים, בדרך כלל, בפיחות. הי פוליטיקאים מתנגדים לו, בדרך כלל.

ואין צורך להיות כלכלן או פוליטיקאי כדי להבין מדוע: כל אחד מן השניים רואה, פשוט, צד אחר של המטבע.

לגבי הכלכלן, הבעיה הלאומית היסודית של ישראל היא זו: אנו קונים יותר מדי מחו"ל, ומוכרים לחו"ל פחות מדי. אנו דומים לעקרת-בית המוציאה בסופר-מארקט ירבה יותר כסף מכפי שמרתיח בעלה.

מה הפתרון? צריכים לקנות פחות בחו"ל, ולמכור יותר בחו"ל.

איה? עושים פיחות. **מה זה נותן? זה נותן דולארים.**

כיום שחה הדולאר, בשער הרישמי, שלוש ל"י. פרדסן המוכר באנגליה תפוזים בעשרה דולארים, מקבל המורתם 30 ל"י. אם יעמידו את השער על חמש ל"י לדולאר, יקבל אותו פרדסן, כעד אותם התפוזים, 50 ל"י. יהיה לו כדאי יותר לייצא, והייצוא יגדל. דברים שלא כדאי לייצאם כיום, יהיה כדאי לייצאם אז.

זהו רק חצי הסיפור. אחיו של אותו פרדסן הוא יבואן. הוא מייבא פירות אנוס. כשהוא מכניס לארץ פירות בעשרה דולארים, הוא צריך לשלם רק 30 ל"י. במחיר זה הוא יכול למכור את פירותיו בצפון תל-אביב. אבל אם יצטרך לשלם תמורת אותו פרי 50 ל"י, זה כבר יהיה יותר מדי. לקוחותיו יאכלו תפוזים, במקום האננסים המיובאים. הייבוא יקטן.

זה מליכך קל ופשוט, עד כי נשאלת השאלה: מדוע אין כל מדינה בעולם עושה כך? מדוע אין פיחות בכל שנה, בכל ארץ?

לכן יש סיבה פוליטית. כל פיחות הוא — מטבע מהותו — מעשה מלחמתי כלפי המדינות הזרות. מדינה מלוגית ער' שה פיחות כדי לקנות פחות ממדינה אלמונית, ולמכור לה יותר. מדינה אלמונית תגיב על כך בעשיית פיחות משלה,